

„Struktura kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym zawodowym w województwie śląskim w latach 2001-2006”

W Polsce w ramach szkolnictwa zawodowego pomniejszona została rola szkół zasadniczych zawodowych w stosunku do szkół zawodowych kształcących na poziomie średnim. Jeszcze na początku lat 90. uczniowie szkół zasadniczych zawodowych wśród ogółu uczniów szkół zawodowych stanowili zdecydowaną większość (ok. 60%). Obecnie jest ich wyraźna mniejszość (ok. 30%). W końcu ubiegłego wieku coraz większą rolę zaczęły odgrywać szkoły oraz programy łączące wykształcenie ogólnokształcące i zawodowe. W ostatnich latach można było zauważyć próby odchodzenia od systemu dualnego (dwóch równoległych ścieżek kształcenia) na rzecz zintegrowanego. Przykładem mogą służyć licea profilowane, z których większość próbuje łączyć kształcenie ogólnokształcące i zawodowe.

Celem analizy było zdiagnozowanie zmian struktury kształcenia zawodowego szkolnictwa ponadgimnazjalnego zawodowego (w tym policealnego) w województwie śląskim w latach 2001-2006. Zmiany w strukturze kształcenia na poziomie szkół ponadgimnazjalnych zawodowych w województwie śląskim Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach analizuje na podstawie otrzymanych tabulogramów z Urzędu Statystycznego od czterech lat. Tabulogramy zawierają dane o liczbie uczniów klas programowo najwyższych i absolwentów szkół zawodowych ponadgimnazjalnych oraz szkół specjalnych (bez eksternów i uczniów liceów szeroko profilowanych) według poszczególnych kierunków kształcenia roku szkolnego.

Analiza danych została wykonana w Obserwatorium Rynku Pracy Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach i polegała na agregacji danych Klasyfikacji Zawodów Szkolnictwa Zawodowego ponadgimnazjalnego w oparciu o nową Klasyfikację Zawodów i Specjalności, która weszła w życie 1 stycznia 2005 r.

W prognozowaniu liczby absolwentów określonych kierunków kształcenia uwzględniono uczniów klas programowo najwyższych roku szkolnego 2005/06.

Zmiany w strukturze kształcenia zaprezentowano w oparciu o tabulogramy Urzędu Statystycznego według określonych kodów zawodów, które zawierały:

- 60,2 tys. absolwentów roku szkolnego 2001/02 szkół zawodowych,
- 49,5 tys. absolwentów roku szkolnego 2003/04 szkół zawodowych,
- 47,4 tys. absolwentów roku szkolnego 2004/05 szkół zawodowych,
- 46,8 tys. uczniów klas programowo najwyższych.

Wnioski z analizy

W porównaniu do roku szkolnego 2001/02 liczba absolwentów szkół zawodowych ponadgimnazjalnych zmniejszyła się we wszystkich wielkich grupach. Spadek liczby absolwentów w poszczególnych grupach jest zróżnicowany. Na poziomie najbardziej zagregowanym nie zwiększy się liczba absolwentów w żadnej grupie w porównaniu do roku 2001/02.

- Z przeprowadzonej pogłębionej analizy wynika, że na przestrzeni ostatnich lat wystąpił spadek liczby absolwentów, który jest szczególnie widoczny na poziomie najbardziej zagregowanym w grupie **Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy**. Odnotowywano zmniejszenie liczby absolwentów we wszystkich zawodach budowlanych. Zanika kształcenie w zawodach: **Cieśle, stolarze budowlani i pokrewni, Robotnicy budowy dróg i pokrewni**. Na rynku pracy będzie brakować osób wykonujących zawód **Dekarza** oraz **Montera sieci komunalnych**. Drastycznie maleje również kształcenie w takich zawodach jak: **Formierze odlewniczy i pokrewni, Kowale, hartownicy i pokrewni, Robotnicy przygotowujący i wznoszący konstrukcje metalowe, Monterzy sieci i urządzeń telekomunikacyjnych**.

W zawodzie **Mechanika precyzyjnego** – liczba absolwentów w ciągu opisywanego okresu zmalała trzykrotnie. Zanika zawód - **Zdobnicy ceramiki, szkła i pokrewni**. Sześciokrotnie zmniejszyła się liczba absolwentów w zawodzie **Introligatora**.

- W wielkiej grupie **Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń** na poziomie grup elementarnych wyraźnie zmniejszyła się liczba absolwentów. W całym województwie w roku szkolnym 2004/05 było tylko 77 absolwentów, a prognozowana liczba w roku szkolnym 2006/07 to 93 absolwentów.
- Ze szczegółowej analizy zawodów, w której występuje najwięcej kształconej młodzieży wynika, że w grupie *Średniego personelu technicznego* (kody czterocyfrowe – grupy elementarne), liczba absolwentów będzie większa niż w poprzednich latach tylko w dwóch grupach tj. **Technicy informatycy** oraz **Technicy elektronicy i telekomunikacji**. Najwięcej absolwentów można odnotować w zawodzie **Technik mechanik**, ale liczba kształconej młodzieży w tym zawodzie maleje. W następnej kolejności w zawodach: **Technik elektronik i telekomunikacji** oraz **Technik budownictwa, ochrony środowiska i pokrewni**.
- W grupie *Średniego personelu w zakresie nauk biologicznych i ochrony zdrowia* liczba kształconej młodzieży sukcesywnie wzrasta. Wyraźnie wzrosły rozmiary kształcenia w zawodach: **Technicy farmaceutyczni** oraz **Dietetycy i żywieniowcy**.

Na podstawie liczby uczniów klas programowo najwyższych można prognozować wzrost absolwentów w zawodzie **Organizatorzy turystyki i pokrewni, Pracownicy pomocy**

społecznej i pracy socjalnej, Spedytorzy i pokrewni oraz **Pracownicy administracyjni, sekretarze i pokrewni**.

Stopniowo wzrasta liczba kształconej młodzieży zakwalifikowanej do zawodu **Agencji biur pomagających w prowadzeniu działalności gospodarczej**.

- W zbiorowości pracowników *Obsługi biurowej* na uwagę zasługują absolwenci kształceni w zawodzie **Pracownicy ds. finansowo-statystycznych**, gdzie przewidywana liczba absolwentów sukcesywnie się zmniejsza.
- W grupie pracowników *Usług osobistych i sprzedawców* w analizowanym okresie na poziomie grup elementarnych najwięcej absolwentów ukończyło szkołę posiadając zawód **Kucharza**, jednak ich liczba sukcesywnie się obniża. Natomiast przybywa młodzieży kształcącej się w zawodzie - **Fryzjerzy, kosmetyczki i pokrewni**, gdzie na podstawie liczby uczniów ostatnich klas można prognozować większą liczbę absolwentów.

Przybywa również uczniów i absolwentów kształcących się w zawodzie **Pracownicy usług ochrony**. Widać wyraźnie również, że w zawodzie **Kelnerzy i pokrewni**, liczba kształconej młodzieży obniża się.

Brak w kraju pracy odpowiadającej wykształceniu, krótko i długoterminowe wyjazdy w celach zarobkowych za granicę, niedostosowanie zawodowe absolwentów do wymagań rynku pracy - to tylko niektóre wyzwania stojące przed młodzieżą.

Niemożność znalezienia fachowców - to z kolei bolączka pracodawców, w ostatnim czasie widoczna chociażby w obszarze budownictwa.

Niezwykle istotne jest inicjowanie współpracy pomiędzy pracodawcami i szkołami zawodowymi. To od niej, w dużej mierze, zależy dopasowanie podaży absolwentów do popytu jaki kreuje rynek pracy.

Analiza opracowana została przez Panią Jolantę Drobot